

Prenatální, perinatální a novorozenecké období

Prenatální období

- Od oplození vajíčka po narození dítěte (40 týdnů)
- Formování vzájemného vztahu dítěte a rodičů
- role rodičovského postoje
 - Nechtěné děti (dle Langmeier, Matějček, 1974)
 - ✦ Kojeny kratší dobu nebo vůbec
 - ✦ Častěji v lékařském ošetření v předškolním a školním věku
 - ✦ Jídlo jako kompenzace neuspokojení psychických potřeb (nadváha)
 - ✦ Horší výsledky ve školním prospěchu
 - ✦ Horší sociální pozice v kolektivu dětí

Fáze prenatálního období

- **Období blastemové**
 - První tři týdny (oplození, uhníždění blastocysty, vytvoření zárodečných listů až po první srdeční ozvy)
 - Vytvoření placenty, vznik nervové trubice na konci období
- **Období embryonální**
 - Do konce prvního trimestru (12. týden)
 - Položeny základy všech orgánových systémů a jejich jednotlivých částí
 - Nejcitlivější období na působení vnějších vlivů (toxických, iradiačních, metabolických, psychických apod.) - FAS
- **Období fetální**
 - Zrání orgánů, funkční rozvoj, růst; elementární formy učení; aktivní
 - Existence smyslového vnímání (hmat, chuť, sluch, sání, snění)
 - Existuje vnitřní prožívání závislé na interakci s matkou

Fetální alkoholový syndrom (FAS)

- Porod dítěte s tělesným i psychickým postižením v důsledku nadměrného požívání alkoholu v těhotenství
- Objevující se příznaky:
 - Předčasný porod nebo s nízkou porodní váhou, menší vzrůst v budoucnu
 - Abnormality v obličeji (malá hlava, krátké a úzké oční štěrbiny, široký a plochý kořen nosu, úzké rty, nízko posazené uši)
 - Poškození mozku, snížení IQ, poruchy chování

Perinatální období (porod)

- 38 -42 týden těhotenství, 3300-3400 g, 50 cm
- Významný mezník, zásadní změna podmínek pro dítě, zátěžová situace
- Změna přístupu k porodu na konci 20. stol.
- Zaměření na péči o matku:
 - Nikolajev, Lamaze (eliminace strachu, relaxace, uvědomění si těla, překonávání bolesti, rytmické dýchání)
 - Michele Odent, Sheila Kitzingerová (šetrnost, porod pod vodou; matka – aktivní účastník, možnost výběru místa a způsobu porodu, porod není nemoc)
- Zaměření na dítě
 - Frederick Leboyer (stres ze sucha, změny teploty, hluku, gravitace – odstranit tlumením světla, málo osob, ticho, na břicho matky, porod do vody, přestřížení pupečníku po zástavě pulzace)

Další (sociální) hlediska porodu

- Spoluúčast dalších osob – otec, dula
- Pozitiva **přítomnosti otce u porodu** – redukce strachu a úzkosti, lepší zvládnání bolesti, uklidnění, poskytnutí malých služeb ženě, následně častější kontakt s dítětem, bližší vztah partnerů
- **Dula** – vyškolená žena, poskytující psychickou a fyzickou oporu ženě i rodině v těhotenství, porodu i po porodu, pomoc s péčí o dítě v šestinedělí
- **Rooming-in**- dítě není odděleno od matky, ale je na společném pokoji s ní (přirozené, posiluje se emocionální vazba, zvyšuje se schopnost kojit, klesá počet nákaz, zvyšuje se samostatnost matek), některá úskalí (únava, nedostatek spánku...)

Novorozenecké období

- 0-6 týdnů (po první sociální úsměv), období adaptace na nové prostředí
- Vývoj některých orgánů není ukončen (játra, ledviny, CNS)
- Behaviorální stavy: hluboký/lehký spánek (20-22 hod), klidný/aktivní bdělý stav, pláč
- Vývoj motoriky tzv. cefalokaudálním směrem, nahodilost pohybů
- Vybaven nepodmíněnými reflexy:
 - Potravové (uchopovací, sací, hledací, polykací)
 - Orgánové (vypouštění moči, defekace)
 - Obranné (reakce na nepříjemné podněty)
 - Další: Moorův (objímající), tonicko šíjový, uchopovací (Robinsonův), reflex chůze

Vývoj poznávacích procesů (kognice)

- **Zrak** – menší zraková ostrost, fixace na 25-30 cm, preferuje barevně a světelně kontrastní předměty, obličej – významný objekt, důležitá zvýrazněná mimika, oční kontakt
- **Sluch** – odliší hlas matky, na silný zvuk reaguje celým tělem, lépe zachycuje vyšší hlas, rytmizovanou řeč, melodizaci, opakování slov
- **Chuť a čich** - preferuje sladkou chuť, sladkou vůni, rozpozná vůni matčina mléka

Emocionální a sociální vývoj

- **Emocionální vývoj**

- Prožitky mají komplexní charakter, projevy libosti/nelibosti při uspokojování biologických potřeb – doprovázeno motorickou reakcí
- Temperamentové odlišnosti – rozdíly v aktivitě, reaktivitě, citlivosti na podněty; důležitost pravidelného režimu, vřelého a stálého prostředí

- **Sociální vývoj**

- Významné období pro další vývoj a utváření sociálních vztahů
- Důležitost primárních vztahů matka-dítě, dyadická vazba, trvale se dítěti věnuje jedna osoba (matka); vytvoření pevné a spolehlivé vazby – zmírňuje strach z neznámého, dává pocit jistoty a bezpečí
- V rámci sociální interakce je aktivizováno učení novorozence – přiměřený přísun podnětů
- Novorozenec – v interakci aktivní – upoutává pozornost, stimuluje žádoucí reakce, aktivizuje vrozené pečovatelské dispozice